

Náučný zážitkový chodník Stará cesta cez Dargovský priesmyk

Kraj:	Košický
Okresy:	Trebišov
Geomorfologické jednotky:	Východoslovenská pahorkatina a Slanské vrchy
Geologické jednotky:	neogénna panva a vulkanické pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Dargov, rešt. Biele studničky
Východisko:	Dargov, lúka severne od rekreačného strediska Biele Studničky pri štátnej ceste I/19
Trasa:	Dargov, Biele Studničky - lesnými cestami svahmi severne od štátnej cesty I/19 - parkovisko pri župnom kameni pri štátnej ceste I/19 (2,2 km pod Dargovským priesmykom)
Dĺžka, prevýšenie:	3,3 km, prevýšenie 190 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, prírodovedné, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2022

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Rotary klub Trebišov Hotel Zemplín, ul. M. R. Štefánika 861/230, 075 01 Trebišov

Upozornenie: Začiatok i koniec trasy náučného chodníka leží v blízkosti veľmi frekventovanej cesty mimo intravilánu.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie v spojení s návštevou pamätníka v Dargovskom priesmyku. Pozri upozornenie vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Dargov. Počtom obyvateľov nevelká obec na východnom Slovensku severozápadne od Trebišova vo výbežku Východoslovenskej pahorkatiny do Slanských vrchov na potoku Trnávka. Prvá písomná zmienka je z roku 1321. Spomína sa ako dedina prislúchajúca k panstvu **hradu Braničev** (Paruštan), strážneho hrádka krátko existujúceho v 13. - 14. storočí hlboko v Slanských vrchoch severozápadne nad obcou Bačkov v doline Bačkovského potoka. Po jeho zániku (1317) súčasťou sečovského panstva a vo vlastníctve rodov Bokša, šľachticov z Perína a neskôr Drugetovcov. Obyvatelia obce sa zaoberali drevorubačstvom, pálením dreveného uhlia a poľnohospodárstvom, neskôr aj ťažbou andezitu ako stavebného kameňa v kameňolome pri ceste do Dargovského priesmyku. Dargov sa stal známym počas druhej svetovej vojny ťažkými oslobodzovacími bojmi na prelome rokov 1944 a 1945. Obec bola takmer celá vypálená a zničená ustupujúcimi nemeckými vojskami, ktoré na línii Slanec - Dargov - Čemerné vytvorili nepreniknuteľnú obranu (bunkre, zákopy a delostrelecké pozície) (viac v hesle Dargovský priesmyk nižšie). V rámci povojnovej obnovy obce sa vybuďoval kultúrny dom s obecným úradom i dva kostoly - gréckokatolícky chrám Matky ustavičnej pomoci a rímskokatolícky kostol Božského srdca Ježišovho. Obec je miestom každoročných podujatí - Východoslovenských folklórnych slávností, ktoré sa konajú v letnom amfiteátri, a jesenných majstrovstiev Slovenska v autokrose. Povyše obce sa pri štátnej ceste I/19 medzinárodného významu, ktorá prechádza aj obcou, nachádza rekreačné stredisko Biele Studničky.

Biele Studničky. Rekreačná lokalita 1,5 km západne od obce Dargov pri vyústení doliny Trnávky zo Slanských vrchov do Východoslovenskej pahorkatiny. Leží na pravej strane cesty I/19 vedúcej z Košíc do Sečoviec pod Dargovským priesmykom asi 3 km východne od neho. Možnosti ubytovania (hotel so športoviskami), stravovania (motorest), odpočívadlo, parkovisko pre kamióny, čerpacia stanica a východisko náučného chodníka.

Župný hraničný kameň pod Dargovským priesmykom. Neobarokový kamenný medzník vybudovaný v polovici 19. storočia pri významnej ceste prechádzajúcej cez Slanské vrchy na označenie hranice žúp Abovskej a Zemplínskej. Hraničný obelisk, vysoký 4 m, je svojím prevedením na území Slovenska unikátom a tiež jedným z mála autentických svedkov historického vývoja župných hraníc. V súčasnosti miestom vedie hranica medzi okresmi Košice-okolie a Trebišov.

Dargovský priesmyk (473 m n. m.). Priesmyk na sever od masívu Ploskej (603 m n. m.) v hlavnom chrbte Slanských vrchov v mieste jeho zúženia medzi obcami Košický Klečenov a Dargov s významnou

dopravnou funkciou - vedie ním cesta 1. triedy (I/19) medzinárodného významu (E 50). Vďaka terénnej konfigurácii v rámci širokého hornatého okolia oddávna umožňoval prepojenie Košickej kotliny a Východoslovenskej nížiny. Dargovský priesmyk sa do histórie zapísal počas druhej svetovej vojny intenzívnymi bojmi medzi opevnenými nemeckými vojskami a postupujúcou Červenou armádou. V bojoch od 9. decembra 1944 do 18. januára 1945 padlo zhruba 5 tisíc vojakov Červenej armády, násobne nižší počet obetí nemeckých vojakov nie je známy. Udalosti a ich obeť pripomína v roku 1975 vybudovaný areál s pomníkom Víťazstvo akad. sochára Vojtecha Löfflera a akad. architekta Bohumila Janského (pôvodne v roku 1955 inštalovanom v inej polohe), Sieňou bojovej slávy, historickými bojovými vozidlami, ružovým sadom a náučnými tabuľami. V sedle je autobusová zastávka a prechádzajú ním turistické značené cesty.

Národná prírodná rezervácia Bačkovská dolina. Chránené územie v strednej časti Slanských vrchov severozápadne od Bačkova vyhlásené v roku 1967 v doline Bačkovského potoka na ochranu areálu s výskytom hniezd vzácných dravcov a iných vtákov (orol malý, sokol sťahovavý, haja tmavá, krkavec čierny, bocian čierny a myšiak hôrny). Ide o zalesnenú oblasť postihnutú plošne rozsiahlymi gravitačnými poruchami, ktorých predispozíciu tu tvoria geologické formácie stratovulkánu Strechový vrch - andezitové lávové prúdy a ich brekcie.

Východoslovenská pahorkatina. Úzky geomorfologický celok lemujúci zo západnej a severnej strany Východoslovenskú rovinu, s ktorou na juhovýchode Slovenska tvorí geomorfologickú oblasť Východoslovenská nížina a do ktorej lalokovito vniká svojimi výbežkami. Siahla od slovensko-maďarskej štátnej hranice pri Čerhove k Vranovu nad Topľou a severným okolím Michaloviec a Sobraniec prechádza k slovensko-ukrajinskej štátnej hranici. Susediacimi geomorfologickými celkami okrem Východoslovenskej roviny sú na juhu Zemplínske vrchy, na západe Slanské vrchy a na severe Beskydské predhorie a Vihorlatské vrchy. Ide o zvyšok neogénneho povrchu (morské a jazerné íly, štrky) na okraji tektonickej zníženy Velkej Dunajskej kotliny rozčlenený vodnými tokmi, stekajúcimi z okolitých pohorí, okolo ktorých sú zachované ich v pleistocéne uložené náplavové kužele (hlinité štrky) a riečne terasy (štrkopiesky) a úzke pásy holocénnych nív (prevažne hlíny). Časti neogénneho podložia sú prekryté pleistocénnymi nánosmi spraší a naviatych pieskov. V najvýchodnejšej časti pahorkatinu budujú popri eolických a proluviálnych sedimentoch najmä neogénne andezity kontaktu Vihorlatských vrchov. Reliéf je prevažne pahorkatinný, na východe na andezitoch - kde aj kulminuje (Dúbravka 397 m n. m.) -, až podvrchovinný, mierne až stredne zvlnený so širokými plochými chrbtami. Rovinný reliéf je na širších nivách hlavných vodných tokov (Topľa, Ondava, Laborec). V silno zamočiaranom území pod južným úpäťm Vihorlatských vrchov, zvanom Podvihorlatské blatá, bola v rokoch 1961 - 1965 vybudovaná Zemplínska šírava, plochou druhá najväčšia vodná nádrž na Slovensku, slúžiaca na zavlažovanie, ochranu pred povodňami, ako vodný zdroj pre priemysel a rekreačné účely. Táto pahorkatina má monotónnejšiu vegetačnú pokrývku ako ostatné pahorkatiny na Slovensku. Prevažujúcu ornú pôdu striedajú dubovo-hrabové lesné spoločenstvá, pozdĺž vodných tokov rastú vrbovo-topolové lužné lesy. Svojou teplou a prevažne mierne suchou klímou je územie vhodné na pestovanie viniča a tvorí Východoslovenskú vinohradnícku oblasť.

Slanské vrchy. Mohutné, prevažne zalesnené pohorie na východnom Slovensku s pretiahnutým pôdorysom severo-južného smeru, dlhé asi 50 km s max. šírkou okolo 15 km, zužujúce sa na dvoch miestach - v oblasti Dargovského priesmyku a Slanského sedla - len na 1 - 2 km. Zaberá územie medzi Vyšnou Šebastovou, Herľanmi, Skárošom, Kazimírom, Zámutovom a Okružnou. Južné, asi 28 km dlhé ohraničenie pohoria (medzi Skárošom a Kazimírom) tvorí slovensko-maďarská štátna hranica, za ktorou pokračuje ešte v dĺžke zhruba 10 km ako Szalánci-hegység. Pohorie s hrastovou štruktúrou, vyzdvižené pozdĺž severo-južných okrajových zlomov, budujú v prevažnej miere neogénne andezity a ich pyroklastiká, len ojedinele v južnej časti dacity. Priečne zlomy pohoria členia na nerovnako vyzdvižené časti - podcelky -, z ktorých najvyšším je Šimonka (1 092 m n. m.) na severe pohoria. V strednej časti sú na niekoľkých miestach obnažené intrúzie dioritového porfyritu. Odrazom

stratovulkanickej a mladšej hrasťovej stavby je silno členitý hornatinový reliéf so skalnými hrebeňmi a bralami na vyvetrávajúcich lávových prúdoch a s odlesnenými kotlinkami (Zlatobanská, Lúčinská, Banská) a brázdami (Salašská) s hladko modelovaným reliéfom na komplexoch relatívne menej odolných tufov. Pre uvedené horninové kombinácie a členitý reliéf je typický výskyt zosuvov. V najužších častiach na juhu pohorie križujú dopravné komunikácie medzinárodného významu - Dargovským priesmykom (473 m n. m.) vedie cesta I. triedy 19 z Košíc na slovensko-ukrajinskú hranicu vo Vyšnom Nemeckom a Slanským sedlom (312 m n. m.) prechádza viackolajná železničná trať 190 Košice - Čierna nad Tisou.

Názvy obojstranných informačných panelov

1. Stará cesta cez Dargovský priesmyk. Náučný zážitkový chodník / Boje o Dargovský priesmyk
2. Ako sa správať v lese / Zbojníci v dargovských lesoch
3. Najstaršia história osídlenia Dargovského lesa / Stromy dargovských lesov
4. Obranné stanovište nemeckého delostrelectva / Taktika nemeckého Wehrmachtu v bojoch o Dargovský priesmyk
5. Úvozy / Fauna
6. Rázcestie / Geológia dargovských lesov
7. Ako sa správať v lese
8. Stará cesta cez Dargovský priesmyk. Náučný zážitkový chodník / Župný kameň. Filagória

